

Комxebata zaravên Технікî

Ev bi salan e li ser zimanê Kurdî zilm û zor heye. Serdestên welatê me herdem xwestine hebûna gelê Kurd înkâr bikin, di serî de jî zimanê Kurdî qedexa kirine. Gelê Kurd herdem hewl daye ku zimanê xwe pêş bixe û bi zimanê xwe perwerdehiyê bike. Perwerdehiya bi zimanê Kurdî jî bom e Kurdan tiştêkî jênegir e. TMMOB jî herdem tîne ziman ku perwerdehiya bi zimanê zikmakî tiştêkî ferz û jênegir e.

Ji bo nebûna perwerdehiya bi zimanê kurdî termînolojîya perwerdehiyê jî standart nebûye. Ev jî dibe zor û zehmetiya destpêka perwerdehiyê bi Kurdî. Ji bo ku perwerde bi Kurdî hebe divê meteryal û pirtûkên perwerdehiyê jî hebin. Ji bo hemû ast û waneyan divê pirtûkên cuda hebin. Tiştêkî gelek girîng; divê zaravên ku di van pirtûkan de tîne bikaranîn jî heman bin. Meteryalên perwerdehiyê pir hesasin, ne wek roman an jî helbestêkî ne. Ji bo derûniya zarokan û ji bo perwerdehiyê zanistî divê zaravên pirtûkan standart bin.

Ji bo van sedemên bi lezgiî divê xebateke neteweyî li ser zaravên perwerdehiyê dest pê bikira. Bi hevkarîya TZP-Kurdî û TMMOB(Yekîtiya Endezyar û Avahisazên Tirkîyeyê) li ser zaravên teknîkî û zanistî xebatek dest pê kir. Ev 9 meh e ku vê xebatê dest pê kiriye. Dawiya vê xebatê jî 15yê Gulanê di cejna zimanê Kurdî de bi resepsiyonek mezin hat pîrozkirin. Di van xebatên pêşî da ji sazîyên endezyaran 13 endezyar û avahisaz bi awayekî aktîf xebitîne. Ji sazîyên endezyar û avahisazan ê Amedê Odeya Endezyarên Elektrîkê, Odeya Endezyarên Maşînê, Odeya Endezyarên Avahiyê, Odeya Endezyarên Erdzaniyê(Jeolojî), Odeya Endezyarên Çandiniyê, Odeya Endezyarên Nexşe û Kadastroyê, Odeya Endezyarên Madenê(Lajwerd), Odeya Endezyarên Plansazên Bajêr û Odeya Avahisazan xebat meşandine. Her sazî komîsyonek ava kiriye û peyvên ku di pişeya wan de tîne bikaranîn dane hev. Aktîvîstên vê

xebatê 2 meh li ser hev heftê 3 roj ji saet 10:00an heta 15:00an civiyane û li ser peyvên komkirî xebitîne. Peyvên ku dubare bûne jê birine, peyvên ku şaş hatine nivîsîn rast kirine, peyvên ku Îngilîziya wan nehatibin nivîsandin jî nivîsîne û henek peyvên ku zelalin û hewce nake were komxebatê jî jê veqetandine.

Di komxebatê de ji hemû herêmên welat û ji hemû zaravayên Kurdî kes hatine vexwandin da ku ev komxebat bibe neteweyî. Ji rojhilat, başûr, bakûr, başûrê biçûk, xorasana îranê, Tirkîye û Ewropa... Ji bo ku ji hemû herêmên Kurdistanê û ji hemû zaravayên Kurdî kes tevî bibin wek berpîrsiyarên komxebatên me hewl da. Di komxebata di 11-15 Gulan 2012 de 34 kes amade bûn.

Ji bo komxebatê me zimanzan, endezyar û mamosteyan vexwend. Zimanzan ji bo ku ev xebat xebata teknîkî ye, mamoste jî ji bo ku ev xebat ji bo bingeha perwerdehiyê ye.

Ji bo ku ev komxebat bi awayekî zanistî bimeşe kesên ku zimanên din jî zanin tevî bûn, mîna Îngilîzî, Fransî, Tirkî, Erebi, Farişî...

Di komxebatê de bi 34 kes amade bûn. Tevî mêvanan carina ev jimar zêde jî dibû. Di komxebatê de me li ser peyvên niqas kir û biryar da. Ev peyvên ku hatine kom kirin berî komxebatê ji hemû kesên vexwendî re hatin şandin da ku beşdarvan bi awayekî amade tevî komxebatê bibin.

Piştî komxebatê, di 15yê Gulanê de ev xebat hat pîroz kirin. Piştî re jî wê çap bibe û bibe pirtûk. Wê navê hemû kesên ku xebat meşandine û tevî komxebatê bûne li gora piştgiriya wan di pirtûkê de hebe. Ev pirtûk wê bibe berhema yekemîn a xebata zanistî ku ji hemû zaravayên Kurdî û hemû herêmên welat tevî bûn çêbûye. Wê bibe **Ferhenga Zarav(ter)ên Teknîkî** ya Kurdistanî.

Hasan Güneyli

Yıllardır Kürtçe üzerinde zulüm uygulanıyor. Ülkemizin egemenleri her zaman Kürt halkını inkar etmek istemişlerdir, başta da Kürtçeyi yasaklamışlardır. Kürt halkı her zaman dilini geliştirmeye ve kendi dili ile eğitim yapmaya çalışmıştır. Kürtçe ile eğitim biz Kürtler için vazgeçilmez bir şeydir. TMMOB de anadilde eğitimin olmazsa olmaz olduğunu her zaman dillendirmiştir.

Kürtçe ile eğitim olmadığı için Kürtçe'de eğitim terminolojisi de standardize olmamıştır. Bu da Kürtçe eğitimin başlamasının önünde zorluk çıkarmaktadır. Kürtçe ile eğitim verilebilmesi için kitap ve materyallerin de olması gerekmektedir. Tüm seviye ve dersler için ayrı kitaplar olmalıdır. Çok önemli bir şey de; bu kitaplarda kullanılan terimler aynı olmalıdır. Eğitim materyalleri çok hassastır, roman ya da şiir gibi değil. Çocukların psikolojisi ve bilimsel bir eğitim için kitaplardaki terimlerin standart olması gerekir.

Bu acil sebeplerden dolayı eğitim terimleri üzerine bir çalıştayın olması gerekirdi. TZP-Kurdi ve TMMOB ortaklığında teknik ve bilimsel terimler üzerine bir çalışma başladı. Dokuz aydan beridir bu çalışma başlamış durumda. Bu çalışmanın finali de 15 Mayıs Kürt dili bayramında büyük bir resepsiyon ile oldu. Önceki çalışmalarda TMMOB'den 13 mühendis ve mimar aktif olarak çalıştılar. Mühendis ve mimar odalarının Diyarbakır bileşenlerinden Elektrik Mühendisleri Odası, Makine Mühendisleri Odası, İnşaat Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisleri Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Şehir Planları Odası ve Mimarlar Odası çalışma yapmışlardır. Her oda kendi bünyesinde bir komisyon oluşturdu ve kendi mesleklerindeki teknik terimleri toplamaya başladı. Bu çalışmanın aktivistleri 2 ay boyunca hafta da 3 gün saat

10:00'dan 15:00'e kadar toplanıp bu bir araya getirilen kelimeler üzerine çalışma yürütmüşlerdir. Tekrarlanan kelimeler silinmiş, yanlış yazılanlar düzeltilmiş, İngilizcesi yazılmayan kelimelerin İngilizcesini yazmışlar ve çalışmaya gelmesine gerek olmayan bazı net kelimeleri ayırmışlar.

Çalışmaya ülkenin tüm bölgelerinden ve Kürtçe'nin tüm lehçelerinden kişiler davet edilmiş ki bu çalıştay ulusal olsun. Doğu, güney, kuzey, küçük güney, Xorasan, Türkiye ve Avrupa... Kürdistanın tüm bölgelerinden ve Kürtçe'nin tüm lehçelerinden kişilerin katılması için çalıştay sorumluları olarak uğraş verdik.

Çalışmaya dil bilimci, mühendis, mimar ve öğretmenleri davet ettik. Dil bilimci; bu çalışma bir dil çalışması olduğu için, Mühendis ve Mimar; bu çalışma teknik bir çalışma olduğu için, öğretmen; bu çalışma eğitimin temeli için olduğundan.

Bu çalıştayın bilimsel olması için diğer dilleri de bilenler çalışmaya katıldı, İngilizce, Fransızca, Türkçe, Arapça, Farsça...

Çalıştayda 34 kişi katıldı. Misafirlerin de eklenmesiyle bu sayı bazen arttı. Çalıştayda kelimeler üzerinde tartışıp karar aldık. Çalıştay için toplanan kelimeler tüm katılımcılara önceden gönderilmiş ki katılımcılar hazırlıklı katılsınlar.

Çalıştaydan sonra, 15 Mayıs'ta bu çalışma bir büyük bir resepsiyon ile kutlandı. Sonrasında da bu çalışma basılıp kitap olacak. Çalışma yürütmüş olan ve çalışmaya katılan herkesin ismi desteğine göre kitapta bulunacak. Bu eser tüm bölgelerin ve tüm lehçelerin katılımı ile oluşturulan ilk bilimsel çalışma olacak. Kürdistanî Teknik terimler sözlüğü olacak.

Hasan Güneyli